

Pavel HANES:

DONUM PERSEVERANTIAE
(DAR VYTRVALOSTI)

(POZNÁMKY K PREDNÁŠKE)
1997

I. ÚVOD

A. Uvedenie problému

Predmet a problém tejto prednášky znie takto: **Je možné, aby (opravdový) kresťan odpadol od viery (stratil, prípadne zahodil spasenie)?** Z toho vyplývajúca otázka: je *zotrvanie vo viere* do konca života zvláštnym *Božím darom* ("donum perseverantiae")¹, alebo je to výsledkom (aspoň čiastočne) snahy spaseného človeka?

Definícia *zotrvania vo viere* podľa Berkhofa: "**Zotrvanie vo viere (perseverance) je tá nepretržitá činnosť Ducha Svätého vo veriacom, ktorou dielo Božej milosti začaté v srdci pokračuje a sa završuje.**"²

B. Prístup a postoj k téme

O tejto téme viac ako o iných platí: Akokoľvek ju vyriešiš, u niekoho sa staneš heretikom. V stávke je veľa: ak je možné stratiť (alebo zahodiť) spasenie, napadnutá je Božia moc ochrániť vyvolených. Ak nie je možné stratiť spasenie, napadnutá je slobodná vôľa človeka

"Nikto, kto je oboznámený s diskusiami o tejto téme, sa nevyhne dvom záverom

1. ...že všetko čo má nejakú cenu alebo hodnotu a dá sa na túto tému povedať už bolo v podstate tisíckrát povedané
2. ...že po všetkom, čo sa dá povedať ostávajú ťažkosti a tajomstvá, ktoré nikdy neboli plne vyriešené a zrejme ani nikdy nebudú - aspoň dovtedy nie, kým ľudia nebudú mať lepšiu schopnosť myslieť, alebo nebudú mať plnšie zjavenie od Boha.³

Anglický filozof John LOCKE: napísal: "Nič nevnímam lepšie ako to, že som slobodný, no napriek tomu nedokážem zosúladiť slobodu človeka (in man) so všemohúcnosťou a vševedúcnosťou Boha (in God), hoci som rovnako plne presvedčený o oboch... preto som sa dávno vzdal úvah o tejto otázke s krátkym záverom, že ak je Bohu možné urobiť slobodného činiteľa, tak je človek slobodný, hoci nevidím spôsob, ako."

D.M. LLOYD-JONES hovorí: "V prvom rade si musíme uvedomiť veľkosť úlohy, ktorú sa pokúšame vyriešiť... musíme k nej pristupovať s úctou a bážňou (Žid 12:28). To preto, lebo sa

¹ Augustín napísal dielo s týmto názvom ako odpoveď na problém semi-pelagianizmu, ktorý vznikol v južnej Galii (všetci ľudia potrebujú Božiu milosť pre spasenie, ale táto milosť nie je *neodolateľná*, človek je vyvolený na základe *predzvedených zásluh*, ľudská vôľa môže *iniciovat' spasenie* človeka, inými slovami *Božia milosť* a *ľudská vôľa* musia pri spasení spolupracovať.)

² Berkhof: Systematic Theology, str 546

³ Cunningham: The Reformers... str.472

zaoberáme s myslou Všemohúceho Boha. Pokúšame sa uvažovať o myšli a pláne Božom. Človek sa nikdy nemôže venovať vyššej činnosti..."

- Musíme sa vyhnúť bojovnosti a ktorýkoľvek názor zastávame, musí nás viesť k túžbe a snahe po svätosti

C. Pojmy⁴

Kvôli stručnosti budem používať pojmy "kalvinizmus", "arminianizmus" a od nich odvodené označenia. Prosím, aby ich nikto nepovažoval za "nadávky", "nálepky" alebo "plytké pomenovania". Kalvinizmus by mohol niesť názov "augustinizmus" a "arminianizmus" je dnes dosť vzdialený od učenia teológa, ktorého meno nesie. Kalvinizmus nebudeme stotožňovať s determinizmom a arminianizmus nebudeme stotožňovať so záslužníctvom, alebo popieraním vyvolenia, predestinácie a plnej závislosti spasenia na Božom diele milosti.

1. "Istota spasenia" (Assurance, Heilsgewissheit)⁵
 - a) V kalvinizme istota spasenia vyplýva z *daru zotrvania vo viere* a je to istota, že som a budem s konečnou platnosťou zachránený.
 - b) V arminianizme istota spasenia znamená spoľahnutie na Božie sľuby, ktoré mi dajú silu, aby som ostal vo viere, ale konečné zotrvanie nevyplýva z vnútornej kvality môjho súčasného stavu.
2. "Večné bezpečie" veriacich (Eternal security)
3. "Zachovanie" veriacich vo viere (Preservation)

D. "Pro" aj "contra" zastávali význačné osobnosti kresťanských dejín

R.C.SPROUL uvádza tieto mená:⁶

Kalvinizmus	Arminianizmus
Augustinus Tomáš Akvinský Martin Luther Ján Calvin Jonathan Edwards	Pelagius Arminius Melanchthon John Wesley Charles Finney

Môžeme ju doplniť na jednej aj na druhej strane:

Kalvinizmus	Arminianizmus
Charles Spurgeon D.M.Lloyd-Jones	Billy Graham C.S.Lewis

II. Z HISTÓRIE SPORU

A. AUGUSTINUS

AUGUSTINUS pripúšťal, že znovuzrodený človek môže od spasenia odpadnúť. Vyplývalo to z jeho učenia o krstnom znovuzrození, podľa ktorého každý pokrstený človek je zachránený a znovuzrodený.⁷ V knihe "De Corruptione et Gratia"⁸ napísal:

⁴ Ryrie: Basic Theology, str.328

⁵ Ryrie: Basic Theology, str.328

⁶ Sproul R.C. Chosen in the Son str.14

⁷ Cunningham: Historical Theology I/357

⁸ z roku 426 alebo 427

"Nech nás neznepokojuje, že niektorým zo svojich detí Boh nedáva tento dar vytrvalosti. Títo však zd'aleka nie sú tí, ktorí sú predurčení a povolani podľa jeho plánu, ktorí sú skutočne jeho deťmi. Lebo prví, hoci žijú zbožne a nazývajú sa Božími deťmi; ale pretože budú žiť bezbožne a zomrú v tej bezbožnosti, predzvedenie Božie ich nenazýva Božími deťmi.⁹

"Pretože o tých, ktorí vytrvajú sú písané také veci, akoby bolo neisté, či vytrvajú, toto je dôvod, aby "neboli namyslení, ale báli sa (Rim 11:20). *Lebo kto z množstva veriacich môže predpokladať, kým žije v tomto smrteľnom stave, že je v počte predestinovaných?*¹⁰

V diele "*De Dono Perseverantiae*"¹¹ napísal:

"Nie je teda isté, či niekto prijal tento dar, pokiaľ je nažive.¹² Nech teda ľudia nehovoria, že dar vytrvalosti až do konca je niekomu daný, iba ak ten koniec už prišiel, a ten, komu bol daný, bol nájdený, že vytrval."¹³

"Každý, kto nevytrvá až do konca, urobí tak z vlastnej viny... To však neznamená, že vytrvalosť nie je Boží dar, lebo práve o tento dar človek denne prosí, keď sa modlí "nevod' nás do pokušenia".

B. CALVIN¹⁴

"Pokiaľ ide o zotrvanie vo viere (perseverance), bezpochyby by bolo považované ako milostivý dar Boží, keby nebol prevládol veľmi nebezpečný omyl, že je dávané v úmere k ľudskej zásluhe, podľa toho, akým spôsobom človek prijíma prvú milosť." CALVIN teda odmieta akúkoľvek spoluprácu človeka s milosťou aj po obrátení.

C. Anglický puritanizmus

1. Puritánski kazatelia dôsledne využívali učenie o vytrvalosti svätých pri pastorálnych problémoch:

"Kresťanovo hlavné potešenie závisí na tomto učení o zotrvaní. Vezmite mu ho a spochybníte mu náboženstvo a preseknete šlachy všetkých šlachetných snáh."¹⁵

"Keď prichádzajú Božie napomenutia a bolestná výchova, istota o zotrvaní vo viere nám pomáha vydržať, lebo vieme, že Božie deti nemôžu byť odsúdené so svetom."¹⁶

Zotrvanie vo viere, ktoré sprevádza spasenie, je zotrvaním vo svätom vyznávaní (Žid 4:14), vo svätých a duchovných zásadách (1 Kor 13:13), v slove Kristovom (Ján 15:7) a v svätých a ... pobožných povinnostiach a službách (Fil 3:10-14; Iz 40:31)¹⁷

2. Westminsterké vyznanie viery

"Tí, ktorých Boh prijal vo svojom Milovanom, ktorých účinne (*effectually*) povolal a posvätil svojím Duchom, nemôžu ani úplne ani s konečnou platnosťou vypadnúť zo stavu milosti; ale istotne vytrvajú (zotrývajú) v nej až do konca a budú večne zachránení (Fil 1:6; 2 Pet 1:10; Ján 10:28,29; 1 Ján 3:9; 1 Pt 1:5,9).

Toto zotrvanie vo viere svätých nezávisí na ich vlastnej slobodnej vôli, ale na nezmeniteľnosti rozhodnutia (*decree*) o vyvolení, ktoré vyplýva zo slobodnej a nemennej lásky Boha Otca (2 Tim 2:18,19; Jer 31:3), z účinnosti zásluh a príhovorov Ježiša Krista (Žid 10:10; 13:20-21; 9:12-15; Rim 8:33-39; Ján 17:11,24; Luk 22:32; Žid 7:25). z prebývania Ducha a semena Božieho v nich (Ján 14:16,17; 1 Ján 2:27; 3:9) a vlastností (nature) zmluvy milosti (Jer 32:40). Z tohto všetkého vyplýva istota a nemennosť tejto veci. (Ján 10:28; 2 Tex 3:3; 1 Ján 2:19).

Predsa však môžu pre pokušenia Satanove a sveta, presilu skazenosti, ktorá v nich ostala a pre zanedbanie prostriedkov svojej ochrany upadnúť do vážnych hriechov (Mat 16:70.72.74) a nejaký čas v nich zotrvať (Ž 51:14), čím si privolajú Božiu neľúbosť (Iz 64:5,7,9; 2 Sam 11:27) a zarmútia jeho Svätého Ducha (Ef 4:30), sú zbavení určitej miery milosti a útechy (Ž 51:8,10; Zj 2:4; Pieseň 5:2-4,6), majú srdcia zatvrdené (Iz 63:17; Marek 6:52; 16:14) a svedomia poranené (Ž 32 32; 51:8), ubližujú iným a pohoršujú ich (2 Sam 12:14) a privádzajú na seba časné súdy (Ž 89:31, 32; 1 Kor 11:32)

⁹ NPNF V.str. 479

¹⁰ NPNF V. str.488

¹¹ z roku 428 alebo 429

¹² Augustin: On the Gift of Perseverance NPNF V/526c

¹³ Ibid. str.529

¹⁴ Inštitúcie

¹⁵ Thomas WATSON : A Body of Divinity str.194

¹⁶ Sibbes: Judgment's Reason WORKS IV/108

¹⁷ Thomas BROOKS: Heaven on Earth 272-275

D. WESLEY a metodizmus

1. Wesley napísal krátke pojednanie s názvom: *Serious thoughts upon the Perseverance of the Saints*.¹⁸

"*Odpadnutím*" nemyslíme púhy pád do hriechu. Je jasné, že veriaci do hriechu môžu padnúť a padajú... Som si vedomý, že na oboch stranách je táto otázka spojená s veľkými ťažkosťami, ktoré samotný rozum nikdy nedokáže odstrániť... Preto nech rozhodnú živé výroky (Božie): Ez 18:24; ... 1 Tim 1:18,19... 2 Tim 4:14 (Alexander mi urobil mnoho zlého, nech mu Pán odplatí podľa *jeho skutkov*)... Rim 11:17, 20-22... Ján 15:1-6... 2 Pt 2:20,21..."

WESLEY bol nešťastný z prístupu k predestinácii, ktorý znamenal "všetko, alebo nič". "Vtedy mi prebleskla myslou myšlienka, ktorá okamžite problém vyriešila: Toto je kľúč: Tí, ktorí tvrdia "každý je absolútne predestinovaný buď na spasenie alebo na zatratenie" nevidia žiadnu strednú pozíciu (*medium*) medzi *spasením zo skutkov* a *spasením absolútnym Božím rozhodnutím*." Z toho vyplýva, že ktokoľvek poprel spasenie absolútnym rozhodnutím, zároveň (podľa tohto chápania) tvrdil, že spasenie je zo skutkov. Bola by to obzvlášť krátkozraká exegéza, keby sme uzavreli, že každý, kto popiera predestináciu musí tvrdiť, že spasenie je zo skutkov. WESLEY potom múdro zdôvodňoval, že *ak je spasenie z absolútného rozhodnutia, potom nie je ani zo skutkov, ale ani z viery*, "lebo nepodmienené rozhodnutie vylučuje tak vieru ako aj skutky." ...Nakoniec dospel k záveru, že *tretia alternatíva* "nikto nebude s konečnou platnosťou spasený žiadnou vierou, ktorá nepôsobí skrze lásku vo vnútornej aj vonkajšej svätosti. V tomto zmysle klasické kresťanské učenie stojí proti učeniu *antinomizmu*, ale aj *ospravedlneniu zo skutkov*."¹⁹

2. Daniel D. WHEDON²⁰ (1808-1885):

"V plnom súhlase s učením o *ľudskej slobode a zodpovednosti*, ktorá preniká celú našu teológiu, tvrdíme, že tak ako sme boli slobodní pri prvom splnení podmienok spasenia, tak sme slobodní aj v pokračovaní, alebo prerušení tohto konania. Rozhodnutie, ktorým sme prijali podmienky, sme mohli neurobiť; ani naše *obdobie skúšok (probation)*, ani naša sloboda v tom rozhodnom bode (*test-point*) neskončila pri našom obrátení. Uprostred pokúšenia, neviery a odpadnutia života táto testovacia otázka sa môže znovu a znovu vracaať, či vytrváme vo viere; a ešte stále máme rovnakú slobodu rozhodnúť sa pre ktorúkoľvek alternatívu."

Je isté, že potvrdzujeme, že Boh dáva plnú uschopňujúcu milosť k zotrvaní vo viere. Chrání nás tak, že nás nikto nemôže vytrnúť z Otcovej ruky, ani nás odlúčiť od lásky Božej; udržuje, podopiera a stráži, upevňuje nás, keď sme silní a dvíha nás, keď padneme; toto všetko však nám (*for us*) koná nie ako *veciam*, ale ako *činiteľom (agents)*, od ktorých sa podmiennečne predpokladá súhlas a spolupráca..."

E. WESLEY a WHITEFIELD

Spor týchto dvoch vedúcich pracovníkov v prebudení je známy: Vyberám z WHITEFIELDOVHO listu WESLEYMU po publikovaní kázne proti nepodmienej predestinácii *Free Grace* (august 1739):

"Skutočne, ctentý pane, je jasné nad každé protirečenie, že sv. Pavel v celej ôsmej kapitole listu Rímskym hovorí len o privilegiách tých, ktorí sú naozaj v Kristovi. A nech ktorákoľvek nepredpojatá osoba číta to, čo tomu predchádza a čo nasleduje po Vašom (kázňovom) texte a musí priznať, že slovo "všetkých"²¹ znamená tých, ktorí sú v Kristovi, a ďalšia časť textu jasne dokazuje to, čo pán Wesley v žiadnom prípade nepripustí, myslím tým *večné zotrvanie* detí Božích. "Ten, ktorý neušetril svojho vlastného Syna, ale vydal ho za nás všetkých (tj. všetkých svätých), ako by nám s ním nedal všetky veci." Obzvlášť milosť k vytrvaniu a každú vec nutnú k tomu, aby nás dovedlo domov do nebeského kráľovstva nášho Otca."²²

¹⁸ WORKS X. str.284

¹⁹ Oden Thomas: John Wesley's Scriptural Christianity, str.275

²⁰ Americký kazateľ, teológ a autor. Napísal štúdiu *Sloboda vôle*, v ktorej oponoval EDWARDSOVEJ interpretácii slobodnej vôle človeka. Zároveň bol editorom komentárov k Starej a Novej Zmluve. Citát je z jeho "*Učení metodizmu*" (*Doctrines of Methodism*).

²¹ Rim 8:32

²² George Whitefield's Journals, str 574

III. DNEŠNÝ STAV SPORU

A. Kalvinizmus

Učenie o večnom bezpečí veriacich je súčasťou piatich bodov kalvinizmu, ako boli definované na synode v Dordrechte v rokoch 1618-1619.²³ Uvádžame ich preto, lebo zotrvanie svätých vo viere je logickým článkom celého systému, ktorý nemožno študovať izolovane.²⁴

1. Úplná skazenosť človeka (Total depravity)
2. Bezpodmienečné vyvolenie (Unconditional election)
3. Kristovo dielo vykúpenia je obmedzené na spasených (Limited atonement)
Vykúpenie v kalvinizme učí, že Kristus *zaplatil* za hriechy vykúpených. Ak bol Kristus odsúdený za konkrétny počet hriechov vykúpených, nie je možné, aby títo za ne znovu boli súdení.
4. Neodolateľná milosť (Irresistible grace)
5. **Vytrvalosť svätých** (Perseverance of the saints) tvrdí, že veriaci, riadne znovuzrodený **kresťan nemôže stratiť spasenie**. ("Raz v milosti - navždy v milosti")

Dôvody, ktoré sa uvádzajú ako podklad tohto učenia:²⁵

- a) Biblické "dôkazné" miesta kalvinizmu
 - Mt 24:24; Ján 3:36;²⁶ Ján 10:27-29;²⁷ Ján 17:12;²⁸ Rim 8:29,30;²⁹ Rim 8:38,39;³⁰ Rim 11:29;³¹ Fil 1:6; 2 Tes 3:3; 2 Tim 2:13; 1 Pt 1:5; 1 Jána 2:19;³²
- b) Dôkazy z iných tém kresťanskej teológie
 - Učenie *o vyvolení*. Božie rozhodnutie je bezpodmienečné a nemenné.

²³ Pelikán: The Christian Tradition str. 236

²⁴ Toto je tzv. "päť bodov kalvinizmu" v angličtine so skratkou "TULIP"

²⁵ Berkhof: Systematic theology, str.547

²⁶ Arminiansky komentár: Večný život je život v nebi, ide tu viac o kvalitu života ako o jeho časové trvanie

²⁷ Wesley: Podmienka je tu jasne vyjadrená: To sú moje ovce, ktoré počujú môj hlas, ktoré ma nasledujú v celej svätosti. A "ak to budete robiť, nikdy nepadnete". "Nikto vás nevytrhne z mojej ruky".

²⁸ Wesley: to znamená, že aj z tých, ktorí boli daní Ježišovi, jeden mohol byť zatratený! (Pozn.: je zaujímavé sledovať, ako tie isté texty dokazujú každej strane to, čo potrebuje)

²⁹ Charles Hodge vo svojom komentári píše: Pavel používa aorist, pretože hovorí o Bohu, ktorý vidí koniec od začiatku, a v ktorého rozhodnutí a pláne sú obsiahnuté a určené všetky budúce udalosti. Takže keď nás predurčil, v skutočnosti nás už aj povolal, ospravedlnil a oslávil, nás, ktorí sme boli zahrnutí do jeho plánu. ... Vyvolenie, povolanie, ospravedlnenie a spasenie sú nerozlučne spojené a preto ten, kto má jasný dôkaz svojho povolania, má dôkaz aj svojho vyvolenia a konečného spasenia. (Romans str.286)

Shank (arminian) k tomu istému textu hovorí toto: Tento oddiel sa často nazýva "nepretrhnutelná reťaz" - predzvedenie, predurčenie, povolanie, ospravedlnenie, oslávenie. Pre vyvolených je to naozaj neroztrhnutelná reťaz a len vyvolení sú zahrnutí v Pavlovom tvrdení... Ale nie je tu nič, čo by dokazovalo, že vyvolenie je bezpodmienečné, alebo že by všetci, ktorí prežijú povolanie a ospravedlnenie boli nutne večne vyvolení a nutne zotrvalí vo viere. Isté je, že vyvolení (Bohom predzvedení) vytrvávajú. Ale to je len polovica pravdy; tovnaká pravda je aj to, že tí, ktorí zotrávajú, sú vyvolení. (Life in the Son str.365)

³⁰ Podľa Wesleyho tu nejde o zaručenie vytrvalosti všetkých veriacich, ale Pavel hovorí len o istote *svojej vlastnej vytrvalosti*, o ktorej môžu byť veriaci aj dnes presvedčení (WORKS X/291)

³¹ Wesleyho arminianske vysvetlenie: Ide o nepodmienené vyvolenie židovského národa a jeho národné privilégia, ktoré Boh nikdy neofutoval.

³² Arminiansky výklad k tomuto textu podáva Shank takto: "neboli z nás" neznamena "nikdy neboli z nás", ale je to len konštatovanie, že v tej chvíli, keď odchádzali, neboli už kresťanmi. Iná možnosť je, že títo ľudia nikdy neboli kresťanmi. "Keby boli z nás" podobným spôsobom neznamena "Keby raz boli bývali z nás". (Life in the Son, str.361)

- Učenie o charaktere Novej zmluvy (Zmluvy o vykúpení - redemption- človeka): Podľa tejto zmluvy sú veriaci darovaní Ježišovi Kristovi ako odmena. Boh neporuší svoj sľub, ktorý dal Svojemu Synovi.
- Účinnosť zásluh a príhovorov Kristových: Vo svojom diele vykúpenia Kristus zaplatil cenu za odpustenie hriešnikových hriechov a jeho prijatie na milosť. Okrem toho sa Kristus neustále prihovára za tých, ktorí sú mu darovaní Otcom. Táto modlitba nemôže byť nevypočutá (Ján 11:42; Žid 7:25).¹
- Mystické spojenie veriaceho s Kristom: Veriaci majú účasť na Duchu Svätom a sú súčasťou Tela Kristovho. Nie je možné, aby boli z Jeho tela vyňatí a takto poškodili Boží ideál.
- Práca Ducha Svätého v srdci veriaceho: Práca Ducha Svätého nemôže byť znehodnotená. Písmo hovorí, že veriaci človek už v tomto živote má večný život. Môžeme pripustiť, že "večný" (eternal) život by nebol zároveň aj "večne trvajúci"? (everlasting).
- Istota spásy: Z Písma je jasné, že veriaci už v tomto živote môžu dosiahnuť istotu spasenia. Toto by bolo úplne nemožné, keby nebolo isté, že vytrvajú do konca.

6. Problém kalvinizmu

Definovať "odpadnutie". Napr. systematik Millard ERICKSON na rozdiel od "klasického" kalvinizmu dospel k záveru, že odpadnutie je teoreticky možné, ale nikdy sa neuskutoční. Dal do súvisu Ján 10 so Žid 6: "Kým list Židom v 6. kapitole naznačuje (indicates), že praví veriaci *môžu* odpadnúť, Ján v 10. kapitole učí, že *sa tak nestane* (*they will not*). Jestvuje logická možnosť odpadnutia (apostasy, ale v prípade veriacich sa neuskutoční. Hoci by mohli opustiť svoju viery a dôjsť k osudu opísanému v Žid 6, milosť Božia im zabráni v odpadnutí."³³

7. Čo získame/stratíme v kalvinizme

a) Získame

- (1) Istotu spasenia, pokiaľ uveríme, že sme vyvolení
- (2) Pokotu, totálne očakávanie na Boha a úctu k Božím rozhodnutiam

b) Riskujeme, prípadne nadobúdame

- (1) Zúfalstvo fatalizmu (strata slobody)

Kalvinisti tvrdia, že je rozdiel medzi **determinizmom** a učením o **bezpodmienečnom vyvolení a zotrvaní vo viere**, ktoré podľa nich nevylučujú zodpovednosť človeka.³⁴

- (2) Samolúbošť a ľahký postoj k hriechu

Na toto obvinenie kalvinizmus odpovedá, že dar vytrvalosti nie je odlučiteľný od daru svätosti. To znamená, že nikto, kto je ľahostajný voči posväteniu, nedostal dar vytrvalosti.

B. Arminianizmus

Tento názov pochádza od mena Jakuba ARMINIA (1560-1609), holandského profesora teológie v Leydene, ktorého teológia bola reakciou na kalvínsky predestinarianizmus vyjadrený v Belgickej konfesii. Systém pod týmto menom rozvinul Šimon EPISCOPIUS (1583-1643).

Hlavné body učenia zhrnuté v tzv. Piatich článkoch Remonštrantov:³⁵

³³ Erickson: Christain Theology str 994

³⁴ Predestinácia implikuje, že výsledok procesu je istý, a že primerané opatrenia boli urobené, aby nastal. Al nehovorí nič o tom, aké sú vlastnosti týchto opatrení vzhľadom na rôzne triedy udalostí, ktoré sa dejú pod Božou vládou (government), vrátane rozhodnutí racionálnych a zodpovedných bytostí. Boh vedel predvídať a predurčiť rozhodnutia racionálnych a zodpovedných bytostí... bez toho, aby vytvoril deterministický systém (system of necessity).

³⁵ Z r.1610. Vyznania bolo spísané v tzv *Remonštrantskom vyznaní* v rokoch 1621/22. Bettenson: Documents of the Christian Church, str.268

1. Podmienečné vyvolenie (*conditional predestination*)

Božie vyvolenie je založené na Božom predzvedení a nie opačne: "Boh sa pred založením sveta rozhodol zachrániť v Kristovi a pre Krista z ľudského pokolenia tých, ktorí padli do hriechu, a ktorí skrze milosť Ducha Svätého uveria v tohto jeho Syna a skrze tú istú milosť vytrvajú v tejto viere až do konca..."

2. Neobmedzené vykúpenie

Ježiš Kristus zomrel za všetkých ľudí a za každého človeka, takže získal pre všetkých svojou smrťou na kríži zmierenie a odpustenie hriechov. Napriek tomu nikto nemá účasť na tomto odpustení okrem veriacich (Ján 3:16; 1 Jána 2:2).

Arminiáni chápu dielo vykúpenia nie ako *zaplatenie za jednotlivé hriechy*, ale ako *Kristovo utrpenie za každého človeka*, čím umožnil Otcovi prijať tých, ktorí učinia pokánie.³⁶

3. Úplná skazenosť človeka (total depravity)

Človek nemá v sebe sám od seba žiadne dobro... iba skrze znovuzrodenie... môže rozumieť, myslieť a konať to, čo je naozaj dobré podľa Slova Božieho.

Táto milosť Božia na začiatku aj na konci všetkého dobrého... Pokiaľ však ide o spôsob jej účinnosti, nie je neodolateľná, lebo je napísané o mnohých, že vzdorovali Duchu Svätému. (Sk 7)

4. Dedičný hriech

Dedičný hriech nie je dedičnou vinou, ale len neschopnosťou konať dobro.

5. Kresťanský perfekcionizmus

Veriaci človek môže už v tomto živote dosiahnuť dokonalosť.

6. **Možnosť odpadnutia**

Veriaci môže stratiť spasenie: Tí, ktorí sú zaštepení do Krista pravou vierou sú dostatočne obdarovaní silou, aby mohli vzdorovať diablu... Pokiaľ ide o otázku, či môžu z lenivosti, alebo zanedbania odpadnúť od milosti... toto musí byť pozornejšie preskúmané zo Svätého Písma..." ARMINIUS povedal: "Nikdy som neučil, že pravý veriaci môže odpadnúť od viery a zahynúť; nebudem však skrývať, že v Písme sú miesta, o ktorých sa mi zdá, že nesú tento aspekt."³⁷

Arminianizmus neskôr učenie o večnom bezpečí veriacich poprel. K arminianizmu doplníme ešte tieto dva body:³⁸

a) Arminiánske dôvody pre možnosť odpadnutia

(1) Biblické miesta

- Ez 18:24³⁹
- Mat 10:22⁴⁰
- Mat 23:37
- Luk 12:45-46
- Ján 15:6⁴¹

³⁶ Evangelical Dictionary of Theology str.80

³⁷ Ibid: str.330

³⁸ Ryrie: Basic Theology, str.330

³⁹ Táto pasáž sa podľa kalvinistov jednoducho netýka kresťanov, ale len Židov

⁴⁰ Chaferov dispenzacionizmus ho vedie k tvrdeniu, že keby tento verš bol napísaný o kresťanoch (tejto dispenzácie), znel by: "Kto je spasený, vytrvá až do konca" (Systematic Theology III/292)

- Rim 11: 17, 20-22⁴²
- Gal 5:4
- 1 Tim 1:19
- 1 Tim 4:1-2
- 2 Tim 2:12
- Žid 6:4-6;
- Žid 10:38
- 2 Pt 1:10
- 2 Pt 2:1⁴³
- 2 Pt 2:20, 21
- Zj 3:16⁴⁴

(2) Dôkazy z dogmatiky

- Jestvovanie samotného slova "odpadnutie"
- Biblické varovania pred odpadnutím: Žid 2:1 ("...aby sme nejakto neprešli pomimo")
- Príklady odpadnutia v Biblii (Démás, Hymeneus, Alexander, Filétus)
- "Slobodná vôľa človeka"

7. Problémy arminianizmu

a) Definícia "vyvolenia". Podľa arminianizmu vyvolenie nie je aktívny, určujúci a zachraňujúci princíp, ale len pasívny, konštatujúci a následný čin Boží, čím sa spasenie stáva závislým na *ľudskom rozhodnutí*. Rovnako zotrvanie vo viere nie je výlučne Božím darom, ale *ľudskou snahou*, aj keď podporenou Božou pomocou.

"Istota vyvolenia a zotrvania vo viere sa netýka jednotlivca, ale skôr cirkvi, tela Kristovho všetkých tých, ktorí prostredníctvom živej viery sú spojení s Kristom, skutočným Vyvoleným a Živou zmluvou medzi Bohom a všetkými, ktorí dôverujú v Jeho spravodlivého Sluhu (Iz 42:1-7; 49:1-12; 52:13-53:12; 61:1,2) Ďalšie miesta na úvahu: Ef 1:4; Kol 1:22; Ef 5:27; Kol 1:23;⁴⁵

b) Pri akej miere hriechov človek stráca spasenie? Pred Bohom je každý hriech smrteľný, je však zrejmé, že kresťan neodpadáva od milosti pri každom zhrešení.

c) Ak človek uverí, odpadne a znovu sa vráti, arminian je nútený tvrdiť, že medzitým stratil aj Božie vyvolenie (čo by znamenalo, že vyvolenie nie je večné, ale časovo závislé na rozhodnutí človeka), alebo ak pripustí, že taký človek vyvolenie nestratil, tak bol vlastne neustále zachránený, čo je tvrdenie kalvinizmu.

8. Čo získame/stratíme v arminianizme

a) Získame

(1) "Slobodného" človeka

⁴¹ Lloyd-Jones venuje tejto pasáži hodne priestoru vo svojich výkladoch k listu Rimanom. Tvrdí, že Ježiš tu nemal na mysli osobné spasenie, ale *úrad (office)* kresťana, z ktorého môže byť vylúčený, ak neprináša ovocie. O spasenie tu nemôže ísť, nakoľko učeníci "sú už čistí pre slovo".

⁴² Lloyd-Jones: "Neznamená to, že ľudia, ktorí boli kedysi zachránení, môžu byť nakoniec zatratení? Nie! Apoštol v skutočnosti učí presný opak! ... "Nie všetci sú Izrael, ktorí sú z Izraela (9:6)...Izraelci, ktorí boli vylúčení, nikdy neboli skutočným Izraelom... (Pozn. Ak je olivový strom *celý Izrael*, prečo potom z neho odrezávať? Zdá sa, že predstava je, že oliva má predstavovať len *pravý Izrael*?)

⁴³ Šikovne vysvetlené tak, že nejde o vykúpenie Ježišom Kristom z hriechov ale *vykúpenie Bohom z Egypta!* (Lloyd-Jones: Romans VII/289, citované podľa Johna Gilla)

⁴⁴ Lloyd-Jones: Nejde tu o jednotlivca, ale o cirkev, cirkevný zbor, ktorý môže zaniknúť.

⁴⁵ Rim 9:6-29 má tiež *kolektívny* význam a netýka sa *spasenia jednotlivca* (Shank str. 343)

- (2) Evanjelizačnú istotu a filozofický podklad pre výzvy k vytrvalosti
- b) Riskujeme
 - (1) Zákonníctvo (spasenie zo skutkov)
 - (2) Neistotu spásy, strach z odpadnutia.

IV. POKUS O ZAUJATIE STANOVISKA

A. Pozadie problému

1. Definícia spasenia:

- a) Ne-časová definícia: Spasenie je tam, kde je viera, prítomnosť Ducha Svätého, kvalita kresťanského života ... uvažované bez ohľadu na koniec. ("Keby som teraz zomrel, som spasený"). Ak sa toto spasenie "stratí", z pohľadu druhej definície nikdy spasením nebolo.
- b) Časová definícia: K spaseniu nerozlučne patrí Božie vyvolenie pred založením sveta a oslávenie po smrti. Prísne vzaté, len toto je "bezpečné spasenie" a už z definície je jasné, že takéto spasenie nemožno stratit'.

Otázkou je, či spasenie podľa prvej definície je aspoň v niektorých prípadoch kvalitatívne odlišné od spasenia podľa druhej definície (v prípadoch, keď dôjde k odpadnutiu).

- 2. Božie poznanie (nekonečno, bez-časovosť) porovnávané s ľudským poznaním (konečno, časová obmedzenosť).
 - a) Z Božieho hľadiska je aj najväčší hriešnik *už spasený*, ak sa v budúcnosti obráti.
 - b) Z Božieho hľadiska je aj najposvätenejší kresťan *už zatratený*, ak v budúcnosti odpadne od viery.

B. Čo musíme podržať

1. Spasenie je plne Božie dielo - aj zotrvanie v ňom.

Nielen prijatie, ale aj vernosť v spasení je Božie dielo v človeku (Fil 1:6) Vytrvalosť je teda Boží dar, na ktorý sa môžeme plne spoliehať.

2. Človek je plne zodpovedný za prijatie, alebo opustenie (odmietnutie) spasenia.

Napriek tomu, že vytrvalosť v spasení pochádza od Boha, je to zodpovednosť človeka, aby v spasení zotrval (Fil 2:12, 13). Z toho vyplýva, že bojovať musíme tak, akoby sme mohli stratit' spasenie.

C. Jestvuje aj ďalšia alternatíva? (pozor na scholastické štiepanie!)

1. Je možné, že tak ako pojem "viera" má rôzne významy, aj spasenie má rôzne stupne? Stav, z ktorého je možné sa vrátiť (bez "daru vytrvalosti") a stav, z ktorého už nie je možné sa vrátiť? (s darom vytrvalosti). K tejto alternatíve sa prikláňal John WESLEY vo svojom denníku:

"Pokiaľ ide... o vytrvalosť svätých, prikláňam sa k viere, že jestvuje stav, ktorý je možné v tomto živote dosiahnuť, z ktorého človek nemôže s konečnou platnosťou odpadnúť: a že ten, kto ho dosiahol, môže povedať: "Staré veci pominuli, všetky veci (vo mne) sú nové."

2. Je možné, že z Božieho hľadiska je spasenie isté (Boh dáva všetko potrebné od vyvolenia po oslávenie každému, kto prijme (súčasne so schopnosťou prijať), z ľudského hľadiska však spasenie vyžaduje boj a je možné ho zanedbať a odpadnúť?...

D. Čo je prvotné? (Čo je čoho príčinou?)

Je možné, aby *vyvolenie* a *dar zotrvania vo viere* boli **zároveň** príčinou aj výsledkom konečného spasenia?

E. Musíme pripustiť, že ostanú problémy

1. Otázky

D.M.Lloyd-Jones: "Všetci čestní vykladači Písma priznávajú, že jestvujú reziduálne problémy výkladu..."⁴⁶

2. Čestnosť

D.M.Lloyd-Jones napísal: ... akákoľvek snaha ukryť tú skutočnosť, že sme kresťanmi, musí nielen byť považovaná za smiešnu a protirečivú, ale ak v nej ostávame a prechováame ju, je to niečo, čo (*hoci nerozumiem učeniu na tomto mieste*) môže viesť k nášmu konečnému zavrnutiu.⁴⁷

V. ZÁVER

Možno by bolo najlepšie použiť "PASCALOVE váhy": Ak spasenie nemožno stratiť, ale ja spasenie beriam tak vážne, akoby ho bolo možné stratiť, v konečnom dôsledku neutrpím žiadnu škodu. Ak však spasenie je možné stratiť a ja sa spolicham na to, že ak ho raz mám, nič sa mi nemôže stať, môžem utrpieť večnú stratu.

Pravdaže, treba priznať, že takéto riešenie je jednej aj druhej strane ťažko prijať. Človek sa pýta "čo je pravda" a cíti odpor k viere "v akoby". Okrem toho pripustenie, že pravdu v tejto otázke môže mať opačná strana porušuje jeho celý teologický systém.

POUŽITÁ LITERATÚRA

- AUGUSTINUS: A Treatise on the Gift of Perseverance
BERKHOF Louis: Systematic Theology
BETTENSON Documents of the Christian Church
BROOKS Thomas: Heaven on Earth
CALVIN John: Institutes of the Christian Religion
CALVIN John: Sermons on Ephesians
CHAFER Lewis Sperry: Systematic Theology
CUNNINGHAM William: Historical Theology
CUNNINGHAM William: The Reformers and the Theology of the Reformation
DALLIMORE Arnold: George Whitefield
ELWELL (ed): Evangelical Dictionary of Theology
ERICKSON Millard J.: Christian Theology
FERGUSON Sinclair B.: John Owen on the Christian Life
HODGE A.A.: The Confession of Faith
HODGE Charles: Romans
LANGFORD Thomas A.(ed.): Wesleyan Theology
LLOYD-JONES D.M.: Romans
LLOYD-JONES D.M.: Studies in the Sermon on the Mount
ODEN Thomas C.: John Wesley's Scriptural Christianity
OWEN John: WORKS VII (Sin and Grace)
PELIKÁN Jaroslav: The Christian Tradition
RYRIE Charles: Basic Theology
RYRIE Charles: So Great Salvation
SHANK Robert: Life in the Son
SIBBES Richard: WORKS II, III, IV
SPOUL R.C.: Chosen by God
WATSON Thomas: A Body of Divinity
WEBER Otto: Grundlagen der Dogmatik

⁴⁶ Romans Perseverance of the Saints str.277

⁴⁷ Lloyd-Jones: Studies in the Sermon on the Mount str.174

WESLEY John: WORKS I, VII, X
WHITEFIELD George: Journals